

Pracovní setkání si klade za cíl prohloubit mezioborovou diskusi o problematice významů, přenosů a funkcí exempl v literatuře českých zemí od 13. do 16. století. Pozornost budeme věnovat výchozí tezi, že ve středověku se pomocí exempl předávala primárně v rodinném prostředí moralistní schémata, coby vzory společensky přijatelného chování a hodnot. Opakované vyprávění či rozvíjení exemplových příběhů následně ovlivnilo vznik, formu a obsah různých literárních žánrů, ať už se jednalo o naučná a edukativní díla, příručky nebo mirákula na cestě od středověké epiky k mravoučným příběhům a bajkám. V rámci kulatého stolu se soustředíme i na proměny exempl a jejich funkcí v předbělohorském období; zejména na vliv reformačních hnutí a technologických inovací, které si nárokovaly širší společenský dopad. Vzhledem k tomu, že v českých zemích jsou doložitelná vernakulární exempla (německá, staročeská) již od konce 13. století, pozornost budeme věnovat jejich vztahům s latinskou a vernakulární tvorbou.

Pracovní setkání se zaměří na následující tematické okruhy:

1. Syžety exemplových příběhů, pro něž jsou charakteristické zejména postavy a jejich genderově či jinak definované role, a rovněž diskurz „odlišení dobrého a špatného chování/rozhodování“, včetně jeho transformace v raném novověku.

2. Recepce a adaptace exempl, ve smyslu antických a židovských paralel v křesťanské tvorbě na straně jedné a následně přejímání exempl v katolické a protestantské literární tvorbě; resp. jejich intertextové vztahy, proměny významů a funkcí exempl.

3. Medialita exempl zohlední zejména formáty předávání exempl, včetně jejich ústního tradování.

Místo konání:

Zasedací sál Historického ústavu AV ČR
Prosecká 809/76, Praha 9

Kontakty:

Doc. PhDr. Dana Dvořáčková-Malá, Ph.D.
dvorackova@hiu.cas.cz

Doc. PhDr. Lucie Storchová, Ph.D.
storchova@flu.cas.cz

Výzkumné centrum DaR, Oddělení dějin středověku,
Historický ústav AV ČR

a

Oddělení pro komeniologii
a intelektuální dějiny raného novověku
Filosofický ústav AV ČR

pořádají
dne

13. dubna 2023

WORKSHOP

**ROLE EXEMPEL V LITERATUŘE ČESKÝCH ZEMÍ
MEZI STŘEDOVĚKEM A RANÝM NOVOVĚKEM**

HISTORICKÝ ÚSTAV
Akademie věd České republiky

DaR

F Institute of Philosophy
Filosofický ústav AV ČR

PROGRAM

9,00–9,20 ZAHÁJENÍ WORKSHOPU

9,20–9,40 ZUZANA SILAGIOVÁ
(Oddělení středolatinšské lexikografie FLÚ AV ČR)
Exemplum dicitur. Příkladná historka z pohledů lexikografie

9,45–10,05 PAVLÍNA CERMANOVÁ
(Centrum medievistických studií FLÚ AV ČR)
Alexandr a Aristoteles jako exemplum v antickém, islámském a křesťanském světě

10,10–10,30 DANA DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ
(Oddělení dějin středověku HÚ AV ČR)
Die Marienlegende – nejstarší doklad exempla v literatuře „českého“ středověku?

10,35–10,50 PŘESTÁVKA NA KÁVU

10,50–11,10 JANA FANTYSOVÁ-MATĚJKOVÁ
(Oddělení pro soupis a studium rukopisů MÚA a Archiv AV ČR)
Exempla ve francouzské literatuře (českých) Lucemburků

11,15–11,35 VÁCLAV ŽŮREK
(Centrum medievistických studií FLÚ AV ČR)
Poučení od pohanů? Breviloquium Jana z Walesu a jeho cesta ke čtenářům v českých zemích ve světle dochovaných rukopisů

11,40–13,30 PŘESTÁVKA NA OBĚD

13,30–13,50 VOJTĚCH VEČEŘE
(Oddělení dějin středověku HÚ AV ČR)
Exempla v kazatelské teorii a praxi

13,55–14,15 DANIEL SOUKUP
(Oddělení starší literatury ÚČL AV ČR)
Žid: antihrdina křesťanských exempel

14,20–14,40 LUCIE STORCHOVÁ
(Oddělení pro komeniologii a intelektuální dějiny raného novověku FLÚ AV ČR)
Exempla v procesu kulturní výměny: Adaptace latinských poučných příběhů v české preskriptivní literatuře po roce 1560

14,45–15,15 MARTA VACULÍNOVÁ
(Kabinet klasických studií FLÚ AV ČR)
Exempla v latinských humanistických básních o masopustu

15,20–15,35 PŘESTÁVKA NA KÁVU

15,35–15,55 JAN MALURA
(Katedra české literatury a literární vědy FF OU)
Jak zkoumat exemplum? Několik poznámek k badatelské tradici a ke způsobům využití exempla v literatuře pozdního humanismu (Šimon Lomnický, Michal Pěčka, Havel Žalanský, Martin Filadelf Zámorský)

16,00–16,20 MAGDALENA JACKOVÁ
(Oddělení starší literatury ÚČL AV ČR)
Zachráněný Richard: exemplum jako jezuitská školská hra

16,25–16,45 TOMÁŠ HAVELKA
(Oddělení pro komeniologii a intelektuální dějiny raného novověku FLÚ AV ČR)
Katechetické užití exemplu na příkladu českého překladu katechismu Martina Pruggera

16,50–17,10 Závěrečná diskuse